

Η Βίβλος του Γουτεμβέργιου

/ [Ιστορία - Εθνικά Θέματα](#)

Σαν σήμερα 3 Φεβρουαρίου του 1568 φεύγει από τη ζωή ο Ιωάννης Γουτεμβέργιος, ο πατέρας της Τυπογραφίας.

Η Βίβλος του Γουτεμβέργιου (επίσης γνωστή ως η Βίβλος των 42 στίχων, η Βίβλος του Μαζαρέν ή η B42) ήταν από τα πρώτα μεγάλα βιβλία μαζικής παραγωγής που τυπώθηκε με χρήση κινητών μεταλλικών στοιχείων-γραμμάτων στην Ευρώπη. Σηματοδότησε την έναρξη της “Επανάστασης του Γουτεμβέργιου” και της εποχής των τυπωμένων βιβλίων στη Δύση. Ευρέως εγκωμιασμένο για την υψηλή του αισθητική και καλλιτεχνική ποιότητα, το βιβλίο κατέχει εμβληματική θέση. Πρόκειται για μια έκδοση της Βουλγάτας που τυπώθηκε τη δεκαετία του 1450 στα λατινικά από τον Ιωάννη Γουτεμβέργιο στο Μάιντς, στη σημερινή Γερμανία.

Σαράντα εννέα αντίτυπα (πλήρη ή σημαντικά τμήματά τους) έχουν διασωθεί. Θεωρείται ως ένα από τα πιο πολύτιμα βιβλία του κόσμου, μολονότι δεν έχει πωληθεί πλήρες αντίγραφο του από το 1978.

Δεν είναι γνωστό το πόσα αντίτυπα τυπώθηκαν, αλλά μία επιστολή του 1455 αναφέρει πηγές για εξίσου 158 και 180 αντίτυπα. Η Βίβλος των 36 στίχων, που

λέγεται ότι είναι η δεύτερη τυπωμένη Βίβλος, επίσης αναφέρεται μερικές φορές ως Βίβλος του Γουτεμβέργιου, αλλά ενδέχεται να πρόκειται για το έργο άλλου τυπογράφου.

Ο Ιωάννης Γουτεμβέργιος γεννήθηκε στο Μάιντς Γερμανίας την 24η Ιουνίου 1398. Γεννήθηκε σε μια οικογένεια σιδηρουργών και στην παιδική του ηλικία φιλοδοξούσε να γίνει χρυσοχός. Τίποτα άλλο δεν είναι γνωστό σχετικά με την παιδική του ηλικία και την ανατροφή του.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1400, ο Γουτεμβέργιος δημιούργησε το τυπογραφείο προκειμένου να εξαπλωθεί η Αγία Γραφή με ένα πιο αποτελεσματικό τρόπο, λέγοντας ότι «μέσα από αυτή, ο Θεός θα διαδώσει το λόγο Του.»

Τον Δεκέμβριο του 1452, ο Γουτεμβέργιος δανείστηκε χρήματα από τον Τζόχαν Φουστ για να ανοίξει ένα τυπογραφείο. Στο υπόλοιπο της ζωής του αγωνίστηκε σκληρά για την αποπληρωμή του χρέους.

Ελάχιστα είναι γνωστά για τους μήνες πριν τον θάνατο του Γουτεμβέργιου, ωστόσο πιστεύεται ότι ήταν τυφλός τότε. Πέθανε σε ηλικία 70 ετών την 3 Φεβρουαρίου 1468.

Η Βίβλος του Γουτεμβέργιου, μια έκδοση της Βουλγάτας, περιλαμβάνει τη λατινική εκδοχή της εβραϊκής Παλαιάς Διαθήκης και της Ελληνικής Καινής Διαθήκης. Πρόκειται κυρίως για έργο του Ιερώνυμου που άρχισε τις εργασίες μετάφρασης το 380 μ.Χ., με διορθώσεις κειμένου από την παραδοσιακή Βίβλο του Παρισιού, και με περαιτέρω χτενίσματα[4] (η Βίβλος του Παρισιού, μία από τις πολλές μεσαιωνικές μεταφράσεις της Αγίας Γραφής, είναι επίσης γνωστή ως η «Βίβλος του 13ου Αιώνα» ή «Παλαιά Γαλλική Βίβλος»).

Η Ιστορία της εκτύπωσης

Η Βίβλος δεν ήταν το πρώτο έργο του Γουτεμβέργιου.[5] Οι προετοιμασίες για τη Βίβλο ενδεχομένως άρχισαν λίγο μετά το 1450, και τα πρώτα ολοκληρωμένα αντίγραφα ήταν διαθέσιμα το 1454 – 1455. Δεν είναι γνωστό ακριβώς πόσο καιρό διήρκεσαν οι εργασίες εκτύπωσης. Το πρώτο χρονολογημένο με ακρίβεια δείγμα εκτύπωσης ήταν το Συγχωροχάρτι 31 στίχων του Γουτεμβέργιου που σίγουρα υπήρχε ήδη την 22η Οκτωβρίου 1454.

Ο Γουτεμβέργιος εισήγαγε τρεις σημαντικές αλλαγές στη διαδικασία της εκτύπωσης. Αρχικά τα φύλλα έπρεπε να περαστούν εις διπλούν από το τυπογραφικό πιεστήριο, μία φορά για να τυπωθούν τα κείμενα με μαύρο μελάνι και τη δεύτερη φορά για να προστεθούν οι ρουμπρίκες με κόκκινο μελάνι. Αυτό το

στάδιο εγκαταλείφθηκε, και αντίθετα στα φύλλα τυπώνονταν τα κείμενα με μαύρο μελάνι και αφήνονταν κενοί χώροι για να συμπληρωθούν χειρόγραφα τα κόκκινα κείμενα.

Σελίδες

Η πρώτη σελίδα του πρώτου τόμου: Η Επιστολή του Αγίου Ιερώνυμου, από αντίγραφο του Πανεπιστήμιου του Τέξας. Η σελίδα έχει 40 γραμμές.

Το μέγεθος του χαρτιού ήταν “διπλό φύλλο”, με δύο σελίδες τυπωμένες σε κάθε πλευρά (4 σελίδες ανά τυπογραφικό φύλλο). Μετά την εκτύπωση, το χαρτί διπλωνόταν μια φορά στο μέγεθος της σελίδας. Συνήθως, πέντε από αυτά τα διπλωμένα τυπογραφικά φύλλα (δηλαδή 10 φύλλα ή 20 τυπωμένες σελίδες) βιβλιοδεύονταν πρώτα σε δεσμίδες, και στη συνέχεια σε βιβλίο. Έκαστη δεσμίδα είχε 4 -12 φύλλα. Ορισμένες δεσμίδες ίσως είχαν τυπωθεί σε μεγαλύτερο αριθμό, ιδίως εκείνες που εκτυπώθηκαν αργότερα κατά τη διαδικασία της εκτύπωσης, και να πωλήθηκαν μεμονωμένες και άδετες. Οι σελίδες δεν ήταν αριθμημένες. Η τεχνική δεν ήταν καινούργια, αφού είχε χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή κενών βιβλίων από «λευκά χαρτιά» για να γραφτούν μετά. Η καινοτομία ήταν ο καθορισμός εκ των προτέρων της σωστής τοποθέτησης και ο προσανατολισμός της κάθε σελίδας στα πέντε φύλλα ώστε να προκύψει η σωστή σειρά κατά τη βιβλιοδεσία. Νέα ήταν επίσης η τεχνική για τον ορθό εντοπισμό της περιοχής εκτύπωσης κάθε σελίδας.

Η Βίβλος των 42 στίχων ήταν τυπωμένη σε μέγεθος χαρτιού που ονομαζόταν «Βασιλικό

Μελάνι

Τον καιρό του Γουτεμβέργιου τα μελάνια που χρησιμοποιούσαν οι γραμματείς στα χειρόγραφα τους είχαν ως βάση το νερό. Ο Γουτεμβέργιος πειραματίστηκε με τις μελάνες και ανέπτυξε μία λιπαρή μελάνη που θα απέδιδε καλύτερα στην τυπογραφία, δηλαδή εξασφάλιζε ομοιογενή στρώση πάνω στα μεταλλικά στοιχεία-γράμματα και ομοιόμορφη μεταφορά από τα στοιχεία στο χαρτί.

Το μελάνι αποτελούταν κυρίως από άνθρακα, και είχε επίσης μεγάλη περιεκτικότητα σε μέταλλα, κυρίως χαλκό, μόλυβδο και τιτάνιο. Ο επικεφαλής των συλλογών στη Βρετανική Βιβλιοθήκη, Δρ Κρίστιαν Τζένσεν, περιέγραψε την αξία της ανακάλυψης ως εξής: «κοιτάζοντας (στις σελίδες της Βίβλου του Γουτεμβέργιου) προσεκτικά, φαίνεται μία πολύ γυαλιστερή επιφάνεια. Γράφοντας με υδατοδιαλυτό μελάνι, βάζεις το στυλό πάνω της και τρέχει παντού. Κάτι τέτοιο είναι ανεπιθύμητο στην τυπογραφία. Το μελάνι που εφηύρε ο Γουτεμβέργιος δεν είναι απλά ένα μελάνι, είναι ένα βερνίκι. Δηλαδή αυτό που λέγεται μελάνι τυπογραφίας είναι στην πραγματικότητα ένα βερνίκι, που σημαίνει ότι έχει

σταθερή πρόσφυση στην επιφάνεια.”

Τυπογραφικό στυλ

Η Βίβλος του Γουτεμβέργιου είναι τυπωμένη με γραμματοσειρά μαύρου γοτθικού τύπου που εξελίχθηκε στη Schwabacher. Χαρακτηρίζεται από την ιδιαίτερη υφή της κάθε εκτυπωμένης σελίδας: ευθείες κάθετες γραμμές που σε συνδυασμό με τις οριζόντιες γραμμές δίνουν την εντύπωση μιας υφαντής δομής. Ο Γουτεμβέργιος ήταν ήδη εξοικειωμένος και εφάρμοσε τεχνικές στοίχισης, δηλαδή ευθυγράμμιση της άκρης του κειμένου παράλληλα προς το δεξί και το αριστερό περιθώριο της σελίδας. Η πλήρης στοίχιση του κειμένου επιτεύχθηκε με ποικιλία μεθόδων, όπως με χρήση χαρακτήρων στενότερου πλάτους, προσθήκη επιπλέον χώρων γύρω από τα σημεία στίξης, και μεταβάλλοντας τα πλάτη των διαστημάτων γύρω από τις λέξεις. Επίσης, χρησιμοποίησε κρεμάμενη στίξη, δηλαδή ορισμένα σημεία στίξης τυπώνονταν εκτός των εσοχών των στοιχισμένων γραμμών.

Οι πρώτοι αγοραστές

Φαίνεται πως η Βίβλος εξαντλήθηκε αμέσως, με αγοραστές και από μακρινούς τόπους όπως την Αγγλία, τη Σουηδία και την Ουγγαρία. Ορισμένα αντίγραφα πωλήθηκαν για 30 φλορίνια – περίπου τρία χρόνια μισθών ενός υπαλλήλου.

Μολονότι ήταν φθηνότερες από τις χειρόγραφες Βίβλους, οι περισσότεροι μαθητές, οι ιερείς και ο μέσος πολίτης με το συνηθισμένο εισόδημα δεν θα μπορούσαν να διαθέσουν αυτά τα χρήματα. Πιστεύεται ότι οι περισσότερες πωλήθηκαν σε μοναστήρια, σε πανεπιστήμια και σε ιδιαίτερα πλούσια άτομα. Επί του παρόντος, μόνο ένα αντίγραφο είναι γνωστό ότι ανήκε σε ιδιόκτητη συλλογή τον 15ο αιώνα. Μερικά διατέθηκαν για κοινόχρηστη ανάγνωση στις μοναστηριακές τραπεζαρίες, άλλα εκτέθηκαν σε περίοπτες θέσεις, και ορισμένα χρησιμοποιήθηκαν από τους μελετητές. Φαίνεται πως πολλά αντίτυπα αγοράστηκαν από πλούσιους και ευσεβείς μη ειδήμονες για να τα δωρίσουν σε θρησκευτικά ιδρύματα.

Σωζόμενα αντίτυπα

Οι τοποθεσίες όπου βρίσκονται πλήρη αντίγραφα της Βίβλου του Γουτεμβέργιου. Το 2009 υπήρχαν 49 Βίβλοι του Γουτεμβέργιου εκ των οποίων μόνο οι 21 είναι πλήρεις. Από τις υπόλοιπες λείπουν σελίδες ή ακόμα και ολόκληροι τόμοι. Επίσης, υπάρχει μεγάλος αριθμός από τμήματα, δεσμίδες, ή μεμονωμένα φύλλα, τα οποία αντιπροσωπεύουν περίπου άλλα 16 αντίγραφα. Πολλά τέτοια αποσπάσματα έχουν περιστασιακά χρησιμοποιηθεί για τη συμπλήρωση άλλων Βίβλων. Υπάρχουν 12 σωζόμενα αντίγραφα σε περγαμηνή, εκ των οποίων μόνο τα 4 είναι πλήρη και το 1 περιέχει μόνο την Καινή Διαθήκη.